

Woudsend bevrijdt zichzelf in 1813 van de Fransen

We nemen u even mee terug in de tijd, naar het begin van de 19^e eeuw. Dit was de zogenaamde Franse tijd. In december 1794 waren Franse legers ons land binnen gevallen en vanaf 1810 tot eind 1813 behoorde Nederland tot het Franse Koninkrijk van keizer Napoleon Bonaparte. In die periode werden er modernisering doorgevoerd op maatschappelijk gebied. Het is algemeen bekend dat dankzij Napoleon de burgerlijke stand is ingevoerd wat onder anderen tot gevolg had dat alle burgers een achternaam moesten hebben.

Dit vond plaats in het jaar 1811. In datzelfde jaar is ook de rechterlijke organisatie gewijzigd. Het zogenaamde Nedergerecht (waarover op 22 april een presentatie wordt gegeven) werd afgeschaft en vervangen door een professioneler rechtssysteem zoals we dat nu nog kennen. Er werden ook maatregelen doorgevoerd die niet gunstig waren voor ons land, zoals de invoer van nieuwe belastingen en handels- en vrijheidsbeperkingen. Er ontstond steeds meer verzet tegen de Franse overheersing en men verlangde terug naar de goede oude tijd onder het huis van Oranje.

Het verzet nam nog meer toe doordat de dienstplicht verplicht werd en duizenden Nederlandse jonge mannen (waaronder ook veel Friezen) verplicht werden mee te vechten in de legers van Napoleon. In 1812 wordt Napoleon verslagen door de Russen, waarbij er heel veel Nederlandse soldaten omkomen. Toen het Franse leger in oktober 1813 ook in Leipzig werd verslagen was Napoleons macht gebroken.

Op 12 november 1813 vallen Russische en Pruisische Kozakken ons land binnen om ons te bevrijden van de Fransen en de weg vrij te maken voor de komst van koning Willem I van Oranje-Nassau. Tegelijk breken overal rellen en opstanden uit tegen het Franse bewind.

Napoleon Bonaparte

In Woudsend neemt men het heft in eigen handen door zichzelf te bevrijden, zonder hulp van buiten af. Dit blijkt uit een document uit het archief van Wymbritseradeel, namelijk "*Journal, samengesteld door de secretaris J.A. Ruél Engelman over het voorgevallene in de november dagen 1813 te Woudsend*", copieboek van uitgaande stukken, Gedenkboek 1813, eerste deel, blz. 349 e.v. Hieronder treft u de tekst van dit boeiende document aan.

DE BEVRIJDING IN WOUDSEND ANNO 1813 GING MET VEEL RUMOER GEPAARD

MICHIEL SOETHOUT WILDE MAIRE SYBE SYBES VERVANGEN

Op weinig plaatsen in Friesland heeft in de novemberdagen van 1813 een groep burgers zo spontaan willen afrekenen met fransen en fransgezinden, als in Woudsend. Dit kwam mede door het feit dat daar, zoals in vele dorpen, een garde of burgerwacht ontbrak om de tegenpartij in bedwang te houden.

De maire Sybe Sybes, een mennist, die bij zijn installatie zoals alle maire's de eed van trouw aan de keizer had gezworen, was bij zijn geloofsgenoten niet bijzonder gezien, want een eed zweren doet men niet in deze kringen. Maire Sybe Sybes heeft zich dan ook in heel wat bochten moeten wringen om zich na november 1813 te handhaven.

Op zondag 14 november was het nog rustig in Woudsend, hoewel er toen enige franse ambtenaren en militairen langs kwamen, die in noord-westelijke richting wilden naar Harlingen om op de oprukkende Russen, die in Meppel waren, te ontkomen.

Maandag 15 november begonnen enkele kinderen "oranje boven" te roepen, doch de veldwachter verbood dit. De ouders van de kinderen verzetten zich tegen de veldwachter en toen die maire vroeg wat hij doen moest, zei Sybe Sybes: laat ze maar. Sybe verkeerde niet in een stemming om moeilijkheden te veroorzaken. Hij zag die toch wel op komst.

Dinsdag 16 november begon met een woelige morgen. Michiel Haijes Soethout, Haring Jelles Nauta, Haring Jacobus de Bock en anderen kwamen bij de timmerman Jetze Jelles de Jong om te vragen de vlaggestok van de toren te halen. Deze stok in de franse kleuren was een doorn in het oog van het gezelschap. Jetze vertelde echter dat hij de vlaggestok alleen zou wegnemen op last van de maire, maar Michiel Soethout antwoordde dat hij nu de maire was. Jetze ging naar de maire Sybe Sybes en Sybe zei dat, wanneer de nieuwbakken maire terugkwam, hij de stok van de toren moest halen...

's Middags kwamen de beurtschepen voorbij, die al met oranjelinten waren versierd en de schippers riepen de

Woudsenders toe: "oranje boven:" Nu kreeg Jetze last van de stok van de toren te halen, hetgeen hij ook deed.

De menigte sloeg de stok in stukken. Er werd een nieuwe stok op de toren geplaatst en de oranjevlag ging in top. Voorts werd er naar de school gegaan om de oude stok te verbranden. Natuurlijk werd hierbij veel jenever gedronken, op rekening van Michiel Soethout.

Intussen gaf Michiel order de Fransgezinde burgers Fokke Wyttes Vliegendorst, Albert Aukes Aukes, Gerben Attes Mulder en Wieger Visser op te halen, om met hen op de gezondheid van de prins van Oranje te drinken, hetgeen ook gebeurde.

Om half vier kwam de maire de zingende Woudsenders op de weg tegen. Hij werd omstuwd door Soethout, Marten Johannes Neeltje en Pieter Jelles, die hen vroegen of hij op de gezondheid van de prins wilde drinken. Sybe Sybes zei zoals steeds "ja". Daarop vroeg Soethout hem of hij meende nog maire te zijn. Sybe antwoorde van "ja." Daarop vervolgde Sybe zijn weg, uitgescholden door Soethout.

Om vijf uur verzamelde zich een kleine groep voor het huis van de maire. Toen de deur niet opengedaan werd, schopte men er tegen. Eindelijk opende Sybe de deur en daar stonde Soethout, Marten Neeltsje, Pieter Jelles, Pietje Nannes, Job Jans Haga en anderen en vroegen Sybe mee te gaan naar de school om op de gezondheid van de prins te drinken. Sybe vroeg wat er zou gebeuren wanneer hij weigerde. Er werd hem duidelijk gemaakt dat in dit geval het hondegat zijn tehuis zou worden, met als gevolg dat Sybe meeding. Marten Johannes Neeltje nam Sybe bij de arm, hen uitscheldende en zeggende zich nu te zullen wreken dat zijn vrouw te Leeuwarden gevangen had gezeten. Deze vrouw, Geeske Gerrits, kwam in de school dan ook op Sybe af, vloekend en razende, daarbij gesteund door haar man en haar dochter Pey Martens, zodat de menigte maire Sybe uit school moest brengen en naar huis begeleiden voor zijn eigen veiligheid. Geeske was door het dolle heen dat ze de maire niet mocht aframmelen.

Op woensdag 17 november, de dag dat de Russen Leeuwarden bereikten, wilde men in Woudsend de tabak verdelen, het geen aanleiding gaf tot nieuwe incidenten. De tabak werd echter verdeeld en 's avonds werd in de herberg feest gevierd. De maire moest ook komen, maar werd vriendelijk behandeld en iedereen verontschuldigde zich voor het gedrag van Geeske Gerrits. Maire Sybe was overgelopen naar de vijand, hoewel hij mennist was en de eed van trouw aan Napoleon had afgelegd!

Donderdags werd het hondegat kort en klein geslagen en moesten ook de twee koperen trommen, die de Bataafse schutterij van Woudsend in 1795 van de burgerij had gekregen, er aan geloven. Het vaandel van de schutterij, dat nog steeds bij de voorm. Commandant, Romke Harings Nauta, in huis werd bewaard, moest het ook ontgelden en werd verbrand.

Ondanks het feit dat de Fransgezinde burgers in Woudsend spoedig het onderspit hadden moeten delven en maire Sybe op last van de Russen moest aanblijven, bleef het nog maanden lang onrustig in Woudsend, dat zichzelf bevrijd had zonder hulp van buitenaf.

Woudsender schatten in Tresoar

Wanneer: donderdagavond 22 april 2010

Aanvang: 20.00 uur

Entree: € 2,50 (donateurs gratis)

Helaas kon de lezing over de Kofscheprederij niet door gaan, door ziekte van de presentator Gerben Groenhof. Maar we wilden dit voorjaar nog wel graag iets organiseren voor onze donateurs en andere belangstellenden. We denken dat we een mooi alternatief hebben gevonden door een presentatie te laten verzorgen door de heer Theo Kuipers van het Fries Historisch en Letterkundig Centrum Tresoar.

Wat kunt u deze avond verwachten?

Deel 1: van 20.00 uur tot 20.45 uur

Wat is er in Tresoar allemaal te vinden over Woudsend?

Met gebruik van internet zal de heer Kuipers laten zien wat er allemaal in Tresoar is te vinden, hoe je dat zelf kunt aanvragen en inzien. Ook zal hij een uitleg geven over inhoud, achtergrond en betekenis van de boeken en documenten die bij Tresoar te vinden zijn.

Pauze: van 20.45 uur tot 21.00 uur

Deel 2: van 21.00 uur tot 21.45 uur

Het Nedergerecht van Wymbritseradeel

Het Nedergerecht was tot 1811 de benaming voor de lagere gerechten in stad en grietenij, wat wij nu gemeente noemen. De taken van een Nedergerecht waren echter ruimer dan die van het huidige gemeentebestuur. Hun taken bestonden uit lokaal bestuur, rechtspraak in kleine vergrijpen en notariële zaken. Na een inleiding over wat nu eigenlijk een Nedergerecht is, zal de heer Kuipers met een aantal voorbeelden komen van archiefstukken die hier over gaan. Hij zal hierbij voorbeelden laten zien die betrekking hebben op Woudsend.

Wij gaan er van uit dat het een boeiende avond wordt en verwelkomen u dan ook graag op 22 april.

Zomerstop inloopmiddag

Nu het mooie weer er aankomt stoppen we tot 4 oktober met de inloopmiddag op maandag in het M.F.C. Voor vragen, oud materiaal e.d. kunt u altijd contact met ons opnemen.

Histoarysk Festival Súdwest

Op zaterdag 25 september wordt in en rond het M.F.C. in Woudsend een groot historisch festival georganiseerd voor en door vele historische verenigingen en stichtingen in Zuidwest Friesland. Nadere informatie volgt.

Historische Kring Woudsend